

การศึกษาวัตถุพยานจากสื่อสังคมออนไลน์เพื่อใช้ประกอบคดีแพ่ง
The Study Real Evidence from Social Media for Civil Case

¹นรากร ทองนิตธิกรกุล

²ดร.ณิชา วงศ์ส่องจำ

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) พลตำรวจโท ดร.ณรงค์ กุลนิเทศ

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขานิติวิทยาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Email:jomod2522@gmail.com

²อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย หลักสูตรนิติวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Email: wongsongja@gmail.com

³ประธานหลักสูตรนิติวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขานิติวิทยาศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Email:Narong.kulnides@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้ามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ข้อมูลสารสนเทศที่ปรากฏทางสื่อสังคมออนไลน์มาใช้เป็นพยานหลักฐานในทางคดีและใช้ประกอบสำนวนคดีในทางแพ่ง โดยศึกษาจากข้อมูลสารสนเทศมาใช้ยืนยันข้อเท็จจริง ที่เป็น การกระทำ เวลา สถานที่ ประกอบคดีแพ่งนั้นๆว่ามีปัจจัยใดที่มีผลต่อการชั่งน้ำหนักของพยานหลักฐาน การศึกษาค้นคว้า เพื่อพิสูจน์เปรียบเทียบหาความความเชื่อมั่นของการจัดเก็บพยานหลักฐานสำหรับนำเสนอในชั้นศาลของคุณค่าโดยวิเคราะห์จากปัจจัยดังนี้ 1.ข้อความ 2.รูปภาพ 3.เสียง 4. ภาพเคลื่อนไหวหรือวิดีโอ ที่ได้มาจากการข้อมูลสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อจัดเก็บไปยังอุปกรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์ในฐานะวัตถุพยานเพื่อนำเสนอในชั้นศาลตามกระบวนการของกฎหมายว่าด้วยพยานหลักฐานต่อไป

คำสำคัญ: วัตถุพยาน / สื่อสังคมออนไลน์ / ข้อมูลสารสนเทศ

Abstract

This research aims to study social media evidence such as fact, action, time period and places in civil procedure. This study investigate 1.text, 2.picture, 3.sound and 4.video form social media in order to compare the reliable of collecting the evidences to court. These evidences are saved to the electronic device as Real evidence and present to the Judge following the law procedure.

Keyword: Real evidence / Social media / Information

บทนำ

การนำพยานหลักฐานเสนอต่อศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้แบ่งพยานหลักฐานตามวิธีการนำเสนอออกเป็น 4 ประเภทได้แก่ 1.พยานบุคคล 2.พยานเอกสาร 3.พยานวัตถุ 4.พยานผู้เชี่ยวชาญ มีหลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานทั้ง 4 ชนิดแตกต่างกัน พยานบุคคล คือ บุคคลที่มาเบิกความต่อศาลด้วยวาจา พยานเอกสาร คือ ข้อความใดๆในเอกสารที่มีการอ้างเป็นพยาน พยานวัตถุ คือ วัตถุสิ่งของที่คู่ความอ้างเป็นพยาน นอกจากนี้การอ้างสถานที่ให้ศาลตรวจดูก็อยู่ในความหมายของพยานวัตถุด้วย ในภาษาอังกฤษใช้ 3 คำคือ Real evidence, physical evidence, material evidence (ดวงเด่น นาคสีหราช) ส่วนพยานผู้เชี่ยวชาญ คือ พยานบุคคลซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในศาสตร์สาขาใดสาขาหนึ่ง และมาเบิกความโดยการให้ความเห็น (อรรถพล ใหญ่สว่าง)

สื่อสังคมออนไลน์หรือที่นิยมเรียกโซเชียลมีเดีย โดยคำว่าโซเชียล (Social) หมายถึงสังคมซึ่งในที่นี้จะหมายถึงสังคมออนไลน์ซึ่งมีขนาดใหญ่มากในปัจจุบัน คำว่ามีเดีย (Media) หมายถึง สื่อ ก็คือ บทความ เนื้อหา เรื่องราว วิดีโอ เพลง รูปภาพ เป็นต้น ดังนั้นคำว่าโซเชียลมีเดีย (Social Media) หมายถึง สื่อสังคมออนไลน์ที่มีผู้ใช้เป็นผู้สื่อสาร หรือเขียนเล่าเนื้อหา เรื่องราว ประสบการณ์ บทความ รูปภาพ และวิดีโอ ที่ผู้ใช้เขียนขึ้นเอง ทำขึ้นเอง หรือพบเจอจากสื่ออื่นๆแล้วนำมาแบ่งปันให้กับผู้อื่นที่อยู่ในเครือข่ายของตน นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายอีกว่า หมายถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ทำให้ผู้ใช้แสดงความเป็นตัวตนของตนเอง เพื่อที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น หรือแบ่งปันข้อมูลกับบุคคลอื่น เช่นนี้แล้วการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางสื่อสังคมออนไลน์หรือทางโซเชียลมีเดียมักเรียกแทนกัน (วารสารณ์ แซ่จ้าว)

หากประเด็นที่ต้องวินิจฉัยจำเป็นต้องใช้ข้อมูลโซเชียลมีเดียซึ่งเป็นระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในการวินิจฉัยข้อมูลในคอมพิวเตอร์เป็นพยานหลักฐาน ปัญหาที่น่าคิดว่าข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์เป็นพยานหลักฐานประเภทใด ตามหลักวิชาพยานหลักฐาน ข้อมูลหรือเนื้อหา ที่ใช้เป็นประโยชน์ในทางคดี ไม่ว่าจะจัดบันทึกไว้ที่ใดก็ตาม เช่น กระดาษ แผ่นหิน หรือหาดทราย ดังนั้นในทางหลักวิชาควรจะต้องถือว่า ข้อมูลในคอมพิวเตอร์เป็นพยานเอกสารด้วยเช่นกัน แต่ในทางปฏิบัติ คู่ความมักจะทำข้อมูลซึ่งอยู่ในระบบคอมพิวเตอร์ออกมาเป็นแผ่นกระดาษแล้วจึงเสนอต่อศาลในรูปพยานเอกสาร ดังนั้นในเรื่องนี้จึงไม่ต้องมีการตีความ แต่มีบางกรณีคู่ความไม่ได้ถอดออกมาเป็นเอกสาร แต่เป็นการส่งข้อมูลในรูปของแผ่นซีดีหรือวัตถุทางอิเล็กทรอนิกส์อื่น กรณีเช่นนี้ถือว่าเป็นการอ้างส่งศาลในฐานะพยานวัตถุ (อภิรัฐ บุญทอง)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาถึงการหาแนวทางในการเพิ่มความเชื่อมั่นของพยานหลักฐานทางสื่อสังคมออนไลน์ โดยมุ่งเน้นการรวบรวมในฐานะวัตถุพยานเพื่อนำเสนอต่อศาลของคู่ความในคดีแพ่ง

ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาแนวคิดในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การศึกษานี้มุ่งเน้นศึกษากระบวนการและขั้นตอนแนวคิดในการเพิ่มความเชื่อมั่นทางวัตถุพยานทางโซเชียลมีเดียตลอดจนปัญหาของคู่ความในการนำเสนอและตรวจพยานหลักฐานในกระบวนการพิจารณาทางคดีแพ่งเป็นสำคัญ

แนวคิดในการศึกษา

มีการสร้างแนวบรรทัดฐานทางกฎหมายขึ้นมาขึ้นมาจาก คำพิพากษาฎีกาที่ 6757/2560 ถึงพยานหลักฐานทางโซเชียลมีเดียสามารถใช้อ้างเป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจคือ

ข้อความที่โจทก์ส่งถึงจำเลยทาง Facebook มีใจความ “ว่าเงินทั้งหมดจำนวน 670,000 บาทนั้น จำเลยไม่ต้องส่งคืนให้แก่โจทก์แล้ว และไม่ต้องส่งดอกเบี้ยอะไรมาให้อีก โจทก์ยกให้ทั้งหมด จะได้ไม่ต้องมีภาระหนี้สินติดตัว” การส่งข้อมูลดังกล่าว เป็นการสนทนาผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อเป็นการส่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์จึงต้องนำพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544 มาใช้บังคับตามมาตรา 7 ได้บัญญัติว่า ห้ามมิให้ปฏิเสธความมีผลผูกพันและการบังคับใช้ทางกฎหมายของข้อความใดเพียงเพราะเหตุที่ข้อความนั้นอยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และมาตรา 8 บัญญัติว่าภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งมาตรา 9 ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้การใดต้องทำเป็นหนังสือหรือมีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือมีเอกสารมาแสดงแล้ว ถ้าได้มีการจัดทำข้อความขึ้นเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเข้าถึงและนำกลับมาใช้ได้โดยความหมายไม่เปลี่ยนแปลง ให้ถือว่าข้อความนั้นได้ทำเป็นหนังสือ หรือมีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือมีเอกสารมาแสดงแล้ว ดังนั้นข้อความที่โจทก์ส่งถึงจำเลยทาง Facebook แม้จะไม่มีการลงลายมือชื่อโจทก์ก็ตาม แต่การส่งข้อความทาง Facebook ก็ปรากฏชื่อของผู้ส่งด้วยและโจทก์เองก็ยอมรับว่าได้ส่งข้อความทาง Facebook ถึงจำเลยจริง ข้อความการสนทนาจึงรับฟังได้ว่าเป็นการแสดงเจตนาปลดหนี้ ให้แก่จำเลยโดยมีหลักฐานเป็นหนังสือตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 340 แล้ว ทั้งนี้ตามสัญญาที่ยืมเงินระงับ ฝ่ายโจทก์ไม่อาจยกเหตุว่าโจทก์ไม่มีเจตนาที่จะปลดหนี้ให้แก่จำเลยแต่ได้กระทำไปเพราะความเครียดและต้องการประชดประชันจำเลยขึ้นอ้างเพื่อให้เจตนาที่แสดงเจตนาที่แสดงออกไปตกเป็นโมฆะหาได้ไม่ ทั้งนี้เพราะไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าจำเลยได้รู้ถึงเจตนาที่ซ่อนอยู่ภายในของโจทก์ (อนุชาติ คงมาลัย)

เมื่อเราได้ทราบแล้วว่าข้อมูลสารสนเทศในโซเชียลมีเดียสามารถอ้างเป็นพยานหลักฐานได้ปัญหาต้องพิจารณาต่อไปคือการได้นั้นต้องชอบด้วยกฎหมาย และรวบรวมข้อมูลดังกล่าวนำไปอ้างเป็นพยานหลักฐานได้อย่างไร เพราะข้อมูลสารสนเทศในโซเชียลมีเดียมีหลายชนิด เช่น ข้อความ ภาพถ่าย ภาพวิดีโอ เป็นต้น หากนำขึ้นกล่าวอ้างในฐานะวัตถุพยานต้องมีน้ำหนักรับฟังได้และยังใช้สื่อรองรับในการเก็บรวบรวม เมื่อนำไปเสนอต่อศาลข้อมูลที่เก็บรวบรวมต้องไม่สูญหายและผิดเพี้ยนไปจากเดิม ข้อมูลและสื่อที่ใช้เก็บรักษาข้อมูลสารสนเทศลักษณะใดที่สร้างความเชื่อมั่นต่อการนำเสนอข้อมูลต่อศาลที่สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้สอดคล้องกับหลักปฏิบัติตามกฎหมายได้ ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกา 6757/2560 หลักฐานที่ใช้ในคดีมีทั้งพยานเอกสารและพยานวัตถุ พยานวัตถุคือภาพถ่าย (ฎ.2572/2540), สิ่งบันทึกเสียงหรือคลิปเสียง คือวัตถุพยาน (2281/2555), สิ่งบันทึกวีดิโอหรือคลิปวีดิโอก็เป็นวัตถุพยาน (ฎ.8133/2538)

ปัจจัยที่เกี่ยวกับความเชื่อมั่นของคู่ความต่อวัตถุพยานพร้อมข้อมูลที่ใช้อ้างข้อเท็จจริงในคดีแพ่ง ผู้ศึกษาค้นคว้าได้แบ่งออกเป็น 3 ประการ คือ 1. ความเชื่อมั่นในลักษณะข้อมูลสารสนเทศที่อ้างเป็นพยานหลักฐาน โดยมุ่งเน้นศึกษาในกรณีของวัตถุพยานเช่นภาพถ่าย คลิปเสียง คลิปวีดิโอ 2. อุปกรณ์ที่เป็นสื่อที่ใส่บันทึกข้อมูลสารสนเทศที่อ้างเป็นพยานหลักฐาน 3. การยื่นบัญชีระบุพยาน

1. ความเชื่อมั่นในลักษณะข้อมูลสารสนเทศที่อ้างเป็นพยานหลักฐาน ปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อมั่นต่อข้อความ ภาพ เสียง วิดีโอ ที่มีอยู่ในโซเชียลมีเดียมีลักษณะเป็นไฟล์คอมพิวเตอร์ ซึ่งมีมากมายมหาศาล จึงต้องมีการกำหนดขอบเขตหลักเกณฑ์การศึกษาเพื่อหาปัจจัยสร้างความเชื่อมั่นต่อข้อสารสนเทศที่ใช้อ้างเป็นวัตถุพยานผู้ศึกษาได้แบ่งเป็น 2 ประเด็น กล่าวคือ

1.1 เมื่อคู่ความอีกฝ่ายยอมรับข้อเท็จจริงว่า ตนคือผู้ใช้โซเชียลมีเดียในแอปพลิเคชันที่กล่าวอ้าง ปัจจัยที่ต้องนำมาพิจารณาคือ ข้อมูลสารสนเทศที่ใช้เป็นพยานหลักฐาน คือ ข้อมูลประเภทใด เช่นเป็นข้อความ หรือ รูปภาพ หรือทั้งสองประเภท จะต้องยืนยันข้อเท็จจริงในประเด็นใด เพื่อให้ศาลได้พิจารณาตัวอย่างเช่น วัตถุพยานที่ภาพถ่าย ประกอบด้วยข้อความและรูปภาพ ที่ยืนยันข้อเท็จจริงตามหลักเกณฑ์เหตุฟ้องหย่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1516 (1) ที่วางหลักว่าสามีหรือภริยาอุปการะเลี้ยงดู

หรือยกย่องผู้อื่นฉันทริยาหรือสามี เป็นชู้หรือมีชู้ หรือร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจณ อีกฝ่ายฟ้องหย่าได้ ดังนั้น ภาพถ่าย ที่ใช้ยืนยันข้อเท็จจริง ยกย่องผู้อื่นฉันทริยาสามี เป็นชู้หรือมีชู้ได้ และใช้ยืนยันข้อเท็จจริงคือ สถานที่ ที่กล่าวอ้างท้องที่การกระทำที่เป็นเหตุให้ถูกฟ้อง กล่าวคือ ได้แสดงการแชร์โลเคชั่น ซึ่งเป็นคุณสมบัติของแอปพลิเคชันที่มีอัตลักษณ์ตามการตั้งค่าของผู้ใช้โซเชียลมีเดียว่าอยู่ ท้องที่แห่งไหน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัดใด ในเขตประเทศไทย ซึ่งมีส่วนสำคัญในคดีที่ใช้อ้างหรือเชื่อว่า มุลคดีเกิด เพื่อใช้เป็นเขตอำนาจศาลในการฟ้องคดีแพ่ง แต่หากเป็นข้อมูลสารสนเทศประเภท เสียง วิดีโอ จะต้องสื่อความได้ว่า ยืนยันว่าใครเป็นคนพูดหรือกระทำการใด และการพูดหรือกระทำการนั้น ยืนยันข้อเท็จจริงใด (ฎ.4443/2546)

1.2 เมื่อคู่ความอีกฝ่ายไม่ยอมรับข้อเท็จจริงว่า ตนไม่ใช่ผู้ใช้โซเชียลมีเดียในแอปพลิเคชันดังกล่าว กรณีเช่นแบ่งเป็นกรณีศึกษาย่อย 2 กรณี คือ

1.2.1 จำเลยไม่ยอมรับ แต่ความจริงเป็นจำเลยเป็นผู้ใช้โซเชียลมีเดียดังกล่าวสนทนากับโจทก์ หรือไม่ยอมรับว่าคลิปลิงก์เสียงหรือคลิปวีโอดังกล่าว ตนมิได้เป็นผู้กระทำ กรณีเช่นนี้ต้องนำสืบหลักฐานอื่นที่เชื่อมโยงมายังตัวจำเลย อาจเป็นพยานบุคคลมาเสริมในประเด็นนี้ หรือการเชื่อมโยงผ่านโทรศัพท์พื้นฐานข้อมูลของแอปพลิเคชัน หรืออาจหาภาพถ่ายจากโซเชียลมีเดียที่เป็นเครือข่ายของจำเลย หรือ เสียงหรือวิดีโอจากโซเชียลมีเดียที่ยืนยันตัวบุคคลได้ว่าเป็นจำเลยหรือต้องใช้พยานผู้เชี่ยวชาญ

1.2.2 จำเลยไม่ยอมรับ และความจริงจำเลยมิได้เป็นผู้ใช้โซเชียลมีเดียในแอปพลิเคชันดังกล่าว เนื่องจากมีบุคคลแอบอ้าง หรือ โดนแฮกหรือเจาะเอาข้อมูลรหัสผ่านเข้าใช้งานแอปพลิเคชันโซเชียลมีเดียดังกล่าวมาสนทนากับโจทก์ ตัวอย่างเช่น ยืมเงินผ่านเฟซบุ๊กโดยแอบอ้างเป็นบุคคลผู้ใช้เฟซบุ๊ก ยืมเงินเป็นจำนวน 10,000บาท จากโจทก์ โดยที่โจทก์เข้าใจว่าเป็นเพื่อนจากอินให้ไป เช่นนี้ โจทก์ต้องหาพยานหลักฐานการกู้ยืมเงินซึ่งหากไม่ได้ทำกันไว้สามารถถ่ายภาพโดยวิธีใดๆที่ทำให้ปรากฏภาพถ่ายได้เช่น ใช้กล้องจากโทรศัพท์ถ่ายแบบปกติ หรือใช้การจับภาพ (Capture) หรือ (Cap screen) การสนทนาหรือแชต หรือกล่องข้อความออนไลน์ จากนั้น หลักฐานบัญชีของผู้ยืมเงิน และหลักฐานการโอนเงินผ่านธนาคารหรือแอปพลิเคชันของธนาคาร หากข้อบัญชีผู้ใช้โซเชียลมีเดียกับชื่อเจ้าของบัญชีธนาคารไม่ตรงกัน ควรให้ผู้ขอกู้ยืมเงินยืนยันและอธิบายว่าบัญชีธนาคารเป็นของใครและเกี่ยวข้องกับผู้ใช้ขอกู้ยืมเงิน (สำนักปลัดกระทรวงยุติธรรม)

2. อุปกรณ์ที่เป็นสื่อที่ใส่บันทึก ข้อมูลสารสนเทศที่อ้างเป็นพยานหลักฐานโดยปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อจัดเก็บ โดยผู้ศึกษาเลือกปัจจัยพิจารณา คือ 2.1 สะดวกต่อการเปิดใช้งานข้อมูลในอุปกรณ์นั้น 2.2 การเก็บรักษาข้อมูลนั้นซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 สะดวกต่อการเปิดใช้งานข้อมูลในอุปกรณ์นั้น แบ่งเป็น 2 แบบคือ

2.1.1 สื่อบันทึกแบบแผ่นซีดี-รอม (cd-rom: compact disc read only memory) ซีดี หรือ คอมแพคดิสก์ ใช้ในการเก็บข้อมูล บันทึกเพลง และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่างๆ โดยซีดีหนึ่งแผ่น สามารถบรรจุข้อมูลในรูปตัวเลขได้ถึง 783,216,000 ไบท์ หรือสามารถบันทึกเพลงได้ถึง 74 นาที โดยกินพื้นที่ ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางเพียง 12 เซนติเมตร เมื่อมองจากลักษณะภายนอก แผ่นซีดีเป็นเพียงพลาสติกธรรมดา ที่มีความหนา 1.2 มิลลิเมตร ซีดีส่วนใหญ่ประกอบด้วย ชั้นพลาสติกโพลีคาร์บอเนต ที่ขึ้นรูปด้วยวิธี ฉีดพลาสติกเข้าไปในแบบ มีการประทับรอยูนที่มีขนาดเล็กมากจนมองด้วยตาเปล่าไม่เห็น รอยูนเหล่านี้ มีการเรียงตัวเป็นร่องข้อมูล ขดเป็นกันหอยยาวต่อเนื่องกันไปเรื่อยๆ เมื่อได้แผ่นโพลีคาร์บอเนต จึงทำการพ่นชั้นอลูมิเนียม ที่สะท้อนแสงลงบนแผ่น เพื่อปิดรอยูนเหล่านั้นไว้ จากนั้นสเปรย์ ชั้นอะคริลิคบางๆ ทับเพื่อป้องกันชั้นอลูมิเนียมอีกครั้ง แล้วทำการพิมพ์ฉลาก และรายละเอียดต่างๆ ลงบนอะคริลิค ข้อดีของซีดี เมื่อเปรียบเทียบกับแผ่นเสียงและเทปบันทึกเสียงคือ มีขนาดเล็กกว่า ช่วงของคลื่นเสียงกว้างกว่า มีความผิดเพี้ยนต่ำ

มาก เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคเร็ว และกลายเป็นสื่อ ที่ใช้ในการบันทึกเสียงเพลง ที่มียอดขายมากกว่าเทปบันทึกเสียง ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1991 ซีดีมีรูปแบบต่างๆ ดังนี้

- 1) CD-ROM (Compact Disc – Read Only Memory) เป็นซีดีที่อ่านได้โดยตัวขับเคลื่อนซีดีที่อยู่ในคอมพิวเตอร์ แต่ไม่สามารถบันทึกข้อมูลลงไปได้ โดยมากใช้บันทึกโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ตัวหนังสือที่อยู่ในรูปรหัสตัวเลข เสียง รูปภาพ และวิดีโอ
- 2) CD-R (Compact Disc – Recordable) คือซีดีที่สามารถบันทึกข้อมูลได้ 1 ครั้ง
- 3) CD-RW (Compact Disc – ReWritable) คือซีดีที่สามารถบันทึกข้อมูลได้มากกว่า 1 ครั้ง
- 4) ซีดีที่สามารถถ่ายข้อมูลได้ระหว่างอุปกรณ์กับผู้ใช้ (Interactive CDs) เช่น CD-I และ CD-TV สามารถเก็บข้อมูล ในรูปวิดีโอ เสียง และข้อมูลต่างๆ และ CD รูปภาพ (photo CD) สามารถเก็บรูปภาพและเสียง ในรูปรหัสตัวเลขได้ (ดวงสมร เจริญกุล)

2.1.2 สื่อบันทึกแบบ หน่วยความจำแบบแฟลชมักเรียกกันว่า แฟลชไดรฟ์ (Flash Drive) เป็นหน่วยความจำของคอมพิวเตอร์ ชนิดที่ข้อมูลไม่หายไปแม้ไม่มีไฟเลี้ยง สามารถลบและเขียนใหม่ได้ โดยกรรมวิธีทางไฟฟ้า USB flash driveเป็นอุปกรณ์คอมพิวเตอร์สำหรับเก็บข้อมูลโดยใช้หน่วยความจำแบบแฟลช ทำงานร่วมกับ USB มีขนาดเล็ก น้ำหนักเบา ในปัจจุบัน USB flash drive มีความจุหลากหลายขนาดให้เลือกซื้อและเลือกหาได้ตั้งแต่ 4GB ถึง 2TB โดยทั่วไป USB flash driveจะทำงานได้ในหลายระบบปฏิบัติการแฟลชไดรฟ์ รู้จักกันในชื่อต่างๆ รวมถึง “ทัมป์ไดรฟ์” “คีย์ไดรฟ์” “จัมป์ไดรฟ์ และชื่อเรียกอื่น โดยขึ้นอยู่กับผู้ผลิต ปัจจุบันชื่อสากล จะเรียกว่าแฟลชไดรฟ์ Flash Drive, Handy drive, USB drive, Thumb Drive หลายชื่อนี้คงเป็นที่คุ้นหูของใครหลายคน ที่ Flash Drive มีความจำเป็นในการทำงานมากขนาดนี้ ก็เพราะว่า Flash Drive คือ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์สำหรับเก็บข้อมูลโดยใช้หน่วยความจำแบบแฟลชทำงานร่วมกับ USB หน่วยความจำแฟลช สมอของ Flash drive สมอสำคัญของ Flash drive คือ หน่วยความจำแฟลช (Flash memory) เป็นอุปกรณ์ในการเก็บข้อมูลของคอมพิวเตอร์ที่เราสามารถลบและเขียนใหม่ได้ เพราะมีลักษณะการทำงานที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมด แตกต่างจากฮาร์ดดิสก์ที่ในขณะที่ทำงานจะมีจานแม่เหล็กหมุนตลอดเวลา และ Flash drive นั้นยังมีขนาดเล็ก น้ำหนักเบา เหมาะแก่การพกพาไปยังที่ต่างๆ และเหตุผลสำคัญอย่างหนึ่งที่บอกไปแล้ว คือ เป็นอุปกรณ์ที่สามารถเขียนข้อมูลลงไป และสามารถลบเพื่อเขียนใหม่ได้ มีความทนทาน อีกทั้งยังสามารถเลือกขนาดความจุได้หลากหลายมากยิ่งขึ้นตามความต้องการ แตกต่างจากในสมัยก่อนที่จะมีเพียงแผ่นดิสก์ เท่านั้นที่สามารถเก็บข้อมูลแล้วพกพาไปยังสถานที่ต่างๆ ได้ แต่แผ่นดิสก์ก็มีข้อจำกัดตรงที่พื้นที่ในการเก็บข้อมูลเก็บได้น้อย และไม่มีมีความทนทานสรุปได้ว่า Flash drive เป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบันอย่างมาก (wondershare.com)

3. การเลือกยื่นบัญชีระบุงาน

การยื่นบัญชีระบุงานเป็นขั้นตอนที่ใช้กับงานหลักฐานทุกประเภท ไม่ว่าจะงานบุคคล งานเอกสาร งานวัตถุ และงานผู้เชี่ยวชาญ งานหลักฐานนั้นต้องได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายเสียก่อนจึงยื่นต่อศาล

กรณีงานวัตถุในคดีแพ่ง มีหลักเกณฑ์ ดังนี้ 1) การยื่นบัญชีระบุงานครั้งแรก เมื่อคู่ความฝ่ายใดอ้างวัตถุงานเพื่อเป็นงานหลักฐานสนับสนุนข้ออ้างหรือข้อเถียงของตน คู่ความฝ่ายนั้นต้องยื่นบัญชีระบุงานต่อศาล ก่อนวันสืบพยาน ไม่น้อยกว่า 7 วัน โดยแสดงวัตถุที่จะอ้าง 2) การยื่นบัญชีระบุงานเพิ่มเติม วิธีการยื่นคือ ทำแถลงขอยื่นพร้อมกับบัญชีระบุงานเพิ่มเติมและสำเนาตามประมวลกฎหมายวิธี

พิจารณาคดีแพ่งมาตรา 88 พยานหลักฐานที่ระบุมาในบัญชีพยานไม่ว่าครั้งแรกหรือระบุเพิ่มเติม ไม่มีกฎหมายบังคับว่าจะต้องเอามาสืบให้ครบทุกชั้น อีกทั้งแม้ในบัญชีระบุพยานจะจัดลำดับเอาไว้ แต่การนำเอามาสืบต่อศาลไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามลำดับพยานเสมอไป ศาลจะใช้อำนาจบริหารจัดการการนำพยานหลักฐานเข้าสืบไปตามความเหมาะสม 3) เมื่อระยะเวลาตามข้อ 1) และ 2) ได้สิ้นสุดลงถ้ามีเหตุอันสมควรแสดงได้ว่าตนไม่สามารถทราบได้ว่าต้องนำพยานหลักฐานบางอย่างมาสืบเพื่อประโยชน์ของตน หรือไม่ทราบว่าพยานหลักฐานบางอย่างได้มีอยู่ และมีเหตุอันสมควรคู่ความฝ่ายนั้นอาจยื่นคำขออนุญาตอ้างพยานหลักฐานเช่นนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแพ่งมาตรา 88

การยื่นบัญชีระบุพยานในคดีแพ่งต้องยื่นให้อยู่ในกรอบเวลาที่กฎหมายหากไม่ยื่นให้ถูกต้อง มีผลเสียคือไม่สามารถนำพยานหลักฐานมาใช้สืบพิจารณาคดีเพื่อหาข้อเท็จจริงสนับสนุนคำคู่ความของเราได้ ข้อเท็จจริงในคดีแพ่งตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายที่เป็นประเด็นพิพาทที่ต้องนำสืบตามภาระการพิสูจน์เฉพาะประเด็นที่ได้แย้งกันอยู่ ซึ่งศาลจะเป็นผู้กำหนด หลักในการกำหนดภาระการพิสูจน์มีว่า คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนคำคู่ความของตน ให้คู่ความฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น ซึ่งหลักดังกล่าวมีข้อยกเว้นอยู่ 2 ประการว่า 1) ถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมายเป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว ภาระการพิสูจน์ย่อมจะตกไปอยู่กับอีกฝ่ายหนึ่งและ 2) ถ้ามีข้อสันนิษฐานที่ควรจะเป็นซึ่งปรากฏตามสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์ เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว ภาระการพิสูจน์ย่อมจะตกไปอยู่กับคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ดังนั้นจากหลักเกณฑ์ตามกฎหมายสรุปได้ว่า หากคู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อประโยชน์ทางคดีกับตน คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์ให้ศาลเชื่อเช่นนั้น และหากมีข้อสันนิษฐานทางกฎหมายแล้วคู่ความฝ่ายใดได้ประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้น เงื่อนไขการได้ประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นมีหลักเกณฑ์อย่างไรต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่ามีการครบหลักเกณฑ์ดังกล่าว (ประเสริฐ เสียงสุทธีวงศ์)

ผลการศึกษาและแนวคิด

จากแนวในการเพิ่มความเชื่อมั่นของวัตถุพยานทางสื่อสังคมออนไลน์หรือโซเชียลมีเดียข้างต้น ผู้ศึกษาได้นำมาวิเคราะห์และนำเสนอเป็นแนวคิดในการเพิ่มความเชื่อมั่นของวัตถุพยานทางโซเชียลมีเดียเพื่อนำมาประกอบเป็นแนวทางในการดำเนินคดีทางแพ่งโดยอาศัยวัตถุพยานทางโซเชียลมีเดียเป็นพยานหลักฐานสำคัญในการยืนยันข้อเท็จจริงในประเด็นพิพาททางคดีแพ่ง แบ่งออกเป็น 3 แนวคิดหลักคือ

1. แนวคิดความเชื่อมั่นในลักษณะข้อมูลสารสนเทศที่อ้างเป็นพยานหลักฐาน ผลจากการศึกษาพบว่า ข้อมูลสารสนเทศในโซเชียลมีเดียเป็นไฟล์คอมพิวเตอร์ ที่ต้องสื่อรองรับในการบันทึกและแสดงผล หากต้องการข้อมูลตัวอักษรหรือข้อมูลภาพถ่าย สามารถพิมพ์ออกผ่านระบบเครื่องพิมพ์ก็จะเป็นเอกสารใช้เป็นพยานเอกสารได้ แต่หากเป็นเสียงหรือวิดีโอ ไม่สามารถนำมาผ่านเครื่องพิมพ์เพื่อสื่อความหมายได้จึงต้องบันทึกโดยใช้อุปกรณ์เก็บข้อมูลและใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ช่วยในการแสดงผล ในทางปฏิบัติทั้งข้อมูล ตัวอักษรหรือภาพถ่าย สามารถเป็นได้ทั้งพยานเอกสารและพยานวัตถุขึ้นอยู่กับว่าคู่ความประสงค์จะใช้ให้เป็นพยานประเภทไหน หากสิ่งพิมพ์ออกจากเครื่องพิมพ์คอมพิวเตอร์ ก็จะเป็นพยานเอกสาร หากถ่ายรูปใช้อย่างพยานวัตถุก็สามารถทำได้ (ฎ.4443/2546) โดยสาระสำคัญอยู่ที่การใช้นับยืนยันข้อเท็จจริงว่าอยู่ในประเด็นข้อพิพาทอย่างไร ภายใต้กรอบแนวคิด ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อไหร่ สิ่งบันทึกเสียงในคดีแพ่ง ถ้าคู่ความยอมรับ เสียงสนทนาเป็นของตนเองจริง ย่อมนำมารับฟังประกอบในการชี้หน้าหนักพยานได้ (ฎ.6116/2544) และการนำสืบเสียงพูดเป็นการนำสืบวัตถุพยาน สามารถใช้วิธีการใดที่จะทำให้ศาลได้ฟังและรับเสียงนั้นไว้เป็นพยานหลักฐาน

ได้เพราะไม่มีกฎหมายบังคับว่าผู้ที่อ้างเทปเสียงหรือคลิปเสียงเป็นพยานจะต้องถอดข้อความในเทปหรือคลิปเสียงออกมาหรือต้องนำเทปหรือคลิปเสียงมาเปิดในขณะที่พิจารณาคดีของฝ่ายที่อ้างเองหรือฝ่ายตรงข้าม (ฎ.3911/2534)

2. แนวคิดความเชื่อมั่นในอุปกรณ์ที่เป็นสื่อที่ใส่บันทึก จากที่กล่าวมาแล้วว่าข้อมูลในโซเชียลมีเดียเป็นไฟล์คอมพิวเตอร์จะนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลต้องอ้างมาในวัตถุพยานที่ใช้จัดเก็บ จากการศึกษาแนวคิดการจัดเก็บข้อมูลพบว่า อุปกรณ์ในการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศที่อยู่ในโซเชียลมีเดียบางชนิดไม่เป็นที่นิยม และบางชนิดเลิกผลิตไปแล้ว บางชนิดเก็บข้อมูลได้น้อย บางชนิดเก็บข้อมูลได้มาก บางชนิดราคาถูกบางชนิดราคาแพง โดยปัจจัยที่นำมาเลือกอุปกรณ์ในการเก็บหลักฐานที่ใช้ในการนำเสนออย่างวัตถุพยานต้องเลือกอุปกรณ์ที่เก็บข้อมูลได้คงทนไม่เปลี่ยนความหมายหรือเนื้อหา และสามารถแสดงผลให้ศาลได้ทราบโดยง่าย อีกทั้งยังนำเรื่องราคามาพิจารณาเลือกอุปกรณ์ที่ใช้เป็นวัตถุพยานด้วยโดยปัจจุบันพบว่า แผ่นซีดีและแฟลชไดร์เป็นทางเลือกที่ดีที่สุด เนื่องจากมีราคาถูกและเก็บข้อมูลได้แน่นอนชัดเจน ข้อมูลไม่เปลี่ยนแปลงโดยง่ายโดยนิยมจัดเก็บรวบรวมเป็นไฟล์เสียง หรือไฟล์วิดีโอที่ใช้พื้นที่ในการจัดเก็บเป็นจำนวนมาก

3. แนวคิดการเลือกยื่นบัญชีระบุพยานให้สอดคล้องกับพยานหลักฐานและพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักเชื่อถือได้มากต้องได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย เช่นคลิปเสียงถ้าแอบบันทึกโดยเจ้าตัวไม่ยินยอมก็จะมีน้ำหนักน้อยถ้าเจ้าตัวยินยอมก็จะมีน้ำหนักน่าเชื่อถือได้มาก เป็นหน้าที่ของคู่ความที่ต้องยื่นบัญชีระบุพยานพร้อมทั้งส่งมอบพยานหลักฐานให้อยู่ในการครอบครองของศาล หากเป็นพยานเอกสารต้องสำเนาให้คู่ความอีกฝ่ายด้วยเพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายได้ใช้สิทธิตรวจดู เพื่อความยุติธรรมในการพิจารณาคดีแพ่ง ปัจจัยในชั้นตอนนี้มีส่วนสำคัญเพราะสามารถทำให้เกิดการแพ้ชนะในคดีได้ หากมีการยื่นพยานหลักฐานไม่ถูกต้องตามบัญชีระบุพยานเอาพยานหลักฐานนอกบัญชีระบุพยานมาสืบอาจะถูกทนายของคู่ความอีกฝ่ายคัดค้านได้ หากชั้นตอนนี้ทำผิดพลาดต่อให้มีพยานหลักฐานเด็ดแค่ไหนก็ใช้ประโยชน์อะไรไม่ได้เลย ถ้าผิดพลาดในชั้นตอนนี้คือ ไม่อ้างในบัญชีระบุพยาน เว้นแต่จะได้อื่นเพิ่มเติม หรือ ยื่นกรณีพิเศษ ซึ่งมีโอกาสจะถูกคัดค้านสูงมากจึงต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ

บทสรุป

พยานหลักฐานจากโซเชียลมีเดียมีกฎหมายและแนวคำพิพากษารับรองพยานหลักฐานโดยเฉพาะวัตถุพยานว่าสามารถรับฟังได้ จึงเป็นประโยชน์ที่ส่งผลให้การค้นหาผ่านแอปพลิเคชันจัดหาระบบค้นหาและป้องกันพัฒนาวิธีการหรือจุดเด่นต่อไปในอนาคต โดยสรุปผลการศึกษาได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อมั่นในพยานหลักฐานทางโซเชียลมีเดียโดยเฉพาะวัตถุพยานในคดีแพ่ง ที่มีน้ำหนักความน่าเชื่อถือสูงที่สุดในการวินิจฉัยข้อเท็จจริง แต่ความเชื่อมั่นของคู่ความที่มีต่อวัตถุพยานของตนนั้นมีปัจจัยหลักที่เป็นองค์ประกอบของความเชื่อมั่น 3 ปัจจัยด้วยกัน คือ

1. ลักษณะข้อมูลสารสนเทศที่อ้างเป็นพยานหลักฐาน ต้องเป็นข้อความที่ใช้สื่อสารกันที่แปลความหมายได้ชัดเจน และบันทึกภาพ เสียง วิดีโอ ไว้อย่างครบถ้วน ใช้ยืนยันข้อเท็จจริงในประเด็นพิพาทได้

2. อุปกรณ์ที่เป็นสื่อที่บันทึกข้อมูลสารสนเทศ ต้องมีราคาไม่แพง ง่ายต่อการส่งมอบและตรวจสอบตามประเภทวัตถุพยานนั้นๆ เก็บไว้โดยข้อมูลไม่เปลี่ยนแปลงหรือเสื่อมสลายได้ง่าย สามารถแสดงผลได้ชัดเจนและไม่ยุ่งยาก

3. การอ้างและยื่นบัญชีระบุพยานพร้อมส่งวัตถุพยานต่อศาลถูกต้องตามหลักเกณฑ์ของกฎหมาย คือได้พยานหลักฐานมาโดยชอบด้วยกฎหมาย หากไม่ชอบเสียแล้วก็จะมียุทธวิธีน้อยเช่นไปแอบบันทึกเสียงหรือคลิปวิดีโอ และยื่นไปในกรอบเวลาที่กฎหมายกำหนด คือยื่นก่อนวันสืบพยาน 7 วัน

รายการอ้างอิง

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6116/2544. สืบค้นเมื่อ มิถุนายน 10, 2561, จาก <https://deka.in.th/view-41264.html>.
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8133/2538. สืบค้นเมื่อ มิถุนายน 10, 2561, จาก <https://deka.in.th/view-1396.html>.
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2281/2555. สืบค้นเมื่อ มิถุนายน 10, 2561, จาก <https://deka.in.th/view-521491.html>.
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3911/2534. สืบค้นเมื่อ มิถุนายน 10, 2561, จาก <https://deka.in.th/view-18323.html>.
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2572/2540. สืบค้นเมื่อ มิถุนายน 10, 2561, จาก <https://deka.in.th/view-45987.html>.
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4443/2546. สืบค้นเมื่อ มิถุนายน 10, 2561, จาก <https://deka.in.th/view-51053.html>.
- ดวงสมร เจริญกุล.(2560). สืบค้นเมื่อมิถุนายน 10, 2561 จาก <http://www.material.chula.ac.th/RADIO44/DECEMBER/radio12-6.html>.
- วารสารณ แซ่จ้าว(2561). คู่มือเตรียมสอบรับราชการ วิชาพื้นฐานคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ. (พิมพ์ครั้งที่1). นนทบุรี. ไรต์ซี พีริเมียร์.
- อภิรัฐ บุญทอง(2559). คู่มือสอบพยานหลักฐาน. (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ดวงเด่น นาคสีหราช(2559). คำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักกฎหมาย. (พิมพ์ครั้งที่2) . กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ประเสริฐ เสียงสุทธิวงศ์(2559). คู่มือการศึกษาสัมมนากฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง. (พิมพ์ครั้งที่5). กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์อภิโชติ.
- อรรถพล ใหญ่สว่าง(2560). คำอธิบายวิชาสัมมนากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. (พิมพ์ครั้งที่4). กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- อนุชาติ คงมาลัย. (2561). สำนักงานวิชาการ สำนักงานอัยการสูงสุด. สืบค้นเมื่อมิถุนายน 10, 2561, จาก http://www.ago.go.th/articles_61/anuchart_260461.pdf.
- กลุ่มงานประชาสัมพันธ์ กองกลาง, สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม. (2561). สืบค้นเมื่อมิถุนายน 12, 2561, จาก <https://www.facebook.com/thaijobjob1/posts/1767013113356141>.
- wondershare.com, สืบค้นเมื่อมิถุนายน 12, 2561, จาก <http://th.wondershare.com/disk-utility/types-of-usb.html>.